

Μαριάννα Κορομπλά, Η Μαρία των Μογγόλων, εκδ. Πατάκη 2008, σελ. 348
Κωνσταντίνος Μασούκας, Ημερολόγια χρήσης, εκδ. Μελάni 2007, σελ. 242

Σχέση γραφής, πόνου και ζωής

Η «Κουζίνα του Ιστορικού» μπορεί να μαγειρέψει και να σερβίρει λογοτεχνικά την ομώνυμη σειρά των εκδόσεων Πατάκη, με επιμελέσει του Μισέλ Φόρ, που επιλέγει και το τελευταίο έργο της ιστορικού, μεταξύ άλλων, Μαριάννας Κορομπλά «Η Μαρία των Μογγόλων».

Με άξονα τη δική της ιστορία μιας εποχής της Βυζαντινής - που άρχισε ως «πρωϊκά» θα λέγε κανείς στη μογγολική εισβολή, η συγγραφέας, γλωσσικά, τις ιδιαίτερες ρυθμίσεις της εκπομπής, ξεδιλώνει σε τροπο ξεκόκκινα κοινωνικά ένα ολόκληρο μίσημα το δικό της. Εξομολογείται την πορεία της ως ανθρώπου και επιστήμονα, την αγάπη της για το Βυζάντιο και εν γένει την Ανατολή, τις κοινωνιολογικές, φιλοσοφικές και φεμινιστικές, ίσως, αντισυγχρονικές της.

Εν είδει ημερολογιακής καταγραφής, με σκέψεις και θέσεις δοσμένες κατά έναν τρόπο βαθύτατα εξομολογητικό, η Μαριάννα Κορομπλά, με μια εστει - μπορεί και λόγω καταγωγής - βιβλιογραφική επεξεργασία των ιδεών της, παρεδίδει ένα κείμενο που μπορεί άνετα να χαρακτηριστεί λογοτεχνικό, παρότι δε συνιστά κείμενο απ' τα δικαιτά του είδους.

Η Μαρία Κορινθία Παλαιολογίνα, ιστορικό πρόσωπο των μέσων του 13ου αιώνα, κόρη του Μικηλά Η' του Παλαιολόγου, είναι μια άλλη θυσιασμένη κόρη, μια κόρη Ιριγένεια, στο βωμό της ευδωσίας της εξωτερικής, και τελικά εσωτερικής, πολιτικής ενός κράτους που, από τότε, είχε αρχίσει να χάνει την παλαιά του αίγλη, είχε αρχίσει να παίρνει τον ανεπίσημο καθήκον που οδήγησε στην πλήρη παράδοση στην τουρκική κυριαρχία.

Η ιστορία της «Μαρίας των Μογγόλων», όμως, η ιστορία ενός σασφούς και ανολοκλήρωτου από την ιστορική έρευνα προσώπου, είναι εκείνη η μορφή που ποτέ δεν έχασε, παρά όλη τη «θυσία» της, τη ιδιαίτερα δυναμικά χαρακτηριστικά της. Και ίσως γι' αυτό

επέλεξε απ' την Κορομπλά ως όχημα των εσωτερικών διεργασιών της «Κουζίνας» της. Η ίδια η συγγραφέας αναφέρει ότι η Μαρία, περί ης ο λόγος, προτυπώνει όλες τις Μαρίες όχι μόνο του Βυζαντινίου αλλά και του κόσμου ολόκληρου, που, θυσιασμένες στο βωμό του όποιου συμφέροντος, κατάφεραν να διασώσουν ανέπαφο το χαρακτήρα τους, να διατηρήσουν αλώβητη τη δύναμή τους, αλλά και συχνά να καταφέρουν με όλα αυτά τα στοιχεία να επηρεώσουν ένα λαό, να κάνουν ένα έθνος να ιη λατρεύει.

Η Κορομπλά, έχοντας ήδη δώσει δείγματα του λόγου της, του έντονου και πολλές φορές δογματικού της τρόπου απόδοσης γνώμης, παρουσιάζει εαυτήν ως ένα πρόσωπο που μάλιστα καθημερινά με την αλήθεια του, που παλεύει, εκόν άκον, με το πάθος, που τελικά δεν προσπαθεί να κατευθύνει, αλλά μάλλον να διατηρήσει άσβεστο και, ίσως, να προσπαθήσει να το κατατάξει στο απαθές παρονομαστικό της περιβάλλον - ιστορικό, κοινωνικό ή άλλο.

Η ανάμειξη εξομολογητικής, επιστημονικής, ανησυχίας και στοχασμού στη «Μαρία των Μογγόλων» δεν είναι ένα τσουβάλι που προσπαθεί μέσα του να χωρέσει φρόνιμη-μύθινο όλο το βίος της συγγραφέως: είναι ένας πάγος που μοιζομφοποιούνται όλα τα σκονισμένα εργαλεία ενός δημιουργού που, απ' την άλλη, θέλει να τα βάλει με μια σειρά έτσι, ώστε να παρουσιαστούν τέλεια αποδομένα.

Η Μαρία, το πρότυπο -όπως προαναφέρθηκε- κάθε αντίστοιχης Μαρίας, είναι επιπλέον μια κατάθεση εκ μέρους της Κορομπλά σχετική με την κατανόηση της Ιστορίας. Μαζί με την πρωίδα, με ό,τι αυτή φέρει μαζί της, η συγγραφέας ακολουθεί δρόμους παράλληλους και από κοινού χιτίζονται οι χαρακτήρες του γράφοντος και του γραφόμενου.

Η κατανόηση, για την οποία έγινε λόγος μόλις πριν, με όρους άλλοτε επιστημονικούς κι άλλοτε προσωπικών γραφής, οδηγεί τον αναγνώστη σ' ένα δρόμο ανοικτού μυαλού ως βασικές προϋποθέσεις απέναντι στο «τότε» και στο «τώρα», σ' ένα δρόμο επανοποθετήσεων έναντι του Άλλου ως κρίσιμη συστατικού της αντίληψης του Εγώ, και σ' ένα δρόμο σαφηνείας της γλώσσας των ιδεών ως δραστηκή παράθεσης όλων των παραπάνω.

Στη «Μαρία των Μογγόλων» η συγγραφική δεξιοτεία και η ευκρίνεια της καταβύθισης στην (προσωπική) αλήθεια των πραγμάτων καταφέρνουν να καταρρίψουν την κατατεθειμένη άποψη περί ασφάλειας των διαφόρων μορφών πορισμάτων, αφού η ανατροπή, η απόλυτη έλλειψη ανασφάλειας και η συνεχής παρουσία της αμφισβήτησης έχει κρυφτεί σε αναχώματα και ερείπια της ιστορίας αλλά και του παρόντος.

Μπορεί κάτω από τα χιλάσματα, κάτω απ' τη σκόνη που σκεπάζει ένα παρελθόν για πάντα χαμένο, να κρύβεται και να καιροφυλακτεί η οποιασδήποτε μορφής επανάσταση, που -δυστυχώς για κάποιους, ευτυχώς για άλλους- δε θα κρατήσει για πολύ, αφού, τελικά, καταστημένο κι αυτή θα γίνει. Για να την ακολουθήσει μια άλλη. Πιο σκονισμένη αυτή τη φορά. Και όρα πιο δυνατή.

«Τώρα, περασμένα 30, μετέθετε το συμβατικό όριο της ωριμότητας ταξιδεύοντας. [...] Ταξίδευε λοιπόν με κάθε ευκαιρία, μηχανεύμενος προσχήματα για να φτάνει κάθε φορά μακρύτερα από τον επίσημο προορισμό του.»
[Απόσπασμα από το βιβλίο]

Αυτός είναι ο ήρωας του Κωνσταντίνου Μασούκα στο βιβλίο του «Ημερολόγια Χρήσης». Ένας τριαντάρης διανοούμενος που πέφτει ολόκληρος στον σκληρό κόσμο των ναρκωτικών με φόντο τη σημερινή Αθήνα.

Ο συγγραφέας αποφασιάζει να καταγράψει, λογοτεχνικά συμβάσει, σε πρωτοπρόσωπη αφήγηση το ημερολόγιο αυτού του ανθρώπου σε ποικιλή μορφή, που συνδυάζει την ποικιλή γλώσσα με την ποικιλή σκέψη. Στη σύγχρονη Αθήνα, λοιπόν, ο κόσμος των ναρκωτικών, των βαριών ναρκωτικών μάλιστα, αναδύεται μέσα από τις καταγραφές ενός ανθρώπου όχι ως τρίτου μπιού, αλλά ως μέλους, ολοκληρωμένου ούτως ειπείν, αυτού του κύκλου, ενός ήρωα που εισάγεται σ' αυτόν τον κόσμο και αφομοιώνεται πλήρως. Αυτή η αφομοίωση οδηγεί στην αλλοίωση χαρακτηριστικών, σκέψεων, προτεραιοτήτων, επαφών, σχέσεων, και, τελικά, σε μια αλλοίωση του ίδιου του τού ψυχισμού.

Μάταιες -ή μη- αναζητήσεις της «δόσης», λυκοφιλίες, παραβατικότητα, οράματα, αποτοξίνωση και

επάνοδος στη ναρκομανία, ξανά αποτοξίνωση και τελικά επιβίωση. Αυτά είναι τα βασικά κομμάτια των «Ημερολογίων Χρήσης», με τον έρωτα να βρίσκεται κάπου στο βάθος, με το σένασο δόσιμο

ενός ανθρώπου σε έναν άλλον, το οποίο μπορεί πολλές φορές να προκαλέσει την αιδή, την τροχοπέδη στη συνέχεια των καταχρήσεων, μπορεί να αποτελέσει και τον λόγο επιβίωσης.

Η ποικιλή γλώσσα και η πανταχού παρούσα ποιητικότητα των «Ημερολογίων Χρήσης» είναι το μεγαλύτερο προτέρημα του Κωνσταντίνου Μασούκα. Χωρίς φανταχτερά, λεξιλογικά πυροτεχνήματα, με λόγο απλό και μετρημένο, λιτό και πλήρη ψυχικού ζήθους, ο συγγραφέας μεταφέρει ολοζώντανες μυστώμας τις εικόνες του κόσμου της ναρκομανίας, και, συνεκδοκικά, του κόσμου οποιασδήποτε μανίας.

Διαβάζοντας, ο αναγνώστης έχει την αίσθηση ότι ο υπότιτλος του βιβλίου αυτού θα μπορούσε να είναι «Έγχειρίδιο μη -Χρήσης». Διατρέχοντας τον κόσμο αυτόν που ο Μασούκας περιγράφει, μέσω των στοιχείων του που αποδίδει κατά τον τρόπο που περιέγραψε παραπάνω, έχει κανείς την αίσθηση ότι κρατά στα χέρια του, απ' τη μια, μια πολλά υποσχόμενη λογοτεχνική γραφή, και, απ' την άλλη, ένα κείμενο (ας

μου επιτραπεί: μονιφέστο) που βριθεί αληθινών που η σημερινή, συντηρητική και φοβισμένη κοινωνία (μας) προσπαθεί να κρύψει πίσω απ' το στραφικό της δάκτυλο.

Το «Ημερολόγια Χρήσης» είναι ακριβώς η αποκάλυψη ενός περιβάλλοντος, μιας μονιάδους

Γράφει ο Δημήτρης Αθηνάκης

κατάστασης, που πιστεύουμε ότι «συμβιώνει μόνο στους άλλους, κάπου μακριά απ' την σκωρμένη εστία μας». Ο Κωνσταντίνος Μασούκας όμως δεν κρύβεται πίσω από τα λεγόμενα ταμπου-

αντιθέτως, μιλά ευθέως, ολοκληρωμένα και ποιητικά την ίδια στιγμή, κρούοντας τον κώδωνα του κινδύνου, παραδίδοντας ένα ποιητικό ημερολόγιο επιβίωσης: μια επιβίωση όχι απ' το ίδια τα ναρκωτικά μόνο, αλλά επιπλέον απ' τις μανίες και τις αποφάσεις που οδηγούν με μαθητική ακρίβεια στο «κάσμη» του εαυτού.

Εκεί που τα «Ημερολόγια Χρήσης» κωλαίνονται, είναι τα ελάχιστα σημεία που επαναλαμβάνονται με τον ίδιο τρόπο, που μπορεί, αφενός, να είναι το τέκνασμα του Μασούκα για την περιδίνωση και τον φούλο κύκλο που μπορεί ένας ναρκομανής να περιπέσει, αλλά, αφετέρου, είναι τόσο έντονες οι αναφορές, με αποτέλεσμα η επανάληψη απλώς να επαναφέρει στην επιφάνεια στοιχεία που αποτελούν ίσως ενδείξεις συγγραφικής μνημνιαίας.

Τα «Ημερολόγια Χρήσης» του Κωνσταντίνου Μασούκα είναι ένα ποιητικό βήμα που προτείνει την αποδραματοποίηση και συνάμα την απομυθοποίηση των ναρκωτικών με απόλυτο σκοπό τη λύση του μεγάλου αυτού σύγχρονου προβλήματος. Επιτυγχάνει να μονιφεστέρει εναντίον της τερατοποίησης της ναρκομανίας στοχεύοντας στις πραγματικές και ουσιαστικές λύσεις για χάρη των επερχόμενων γενιών που πρέπει παντί τρόπον να αποφύγουν την καταστροφική μια καταστροφή που προέρχεται από οποιαδήποτε είδους μανίες...

Ο Δημήτρης Αθηνάκης είναι ποιητής, μεταφραστής και εμπλεκτής κειμένων. Επικοινωνία: d.athinakis@gmail.com

